

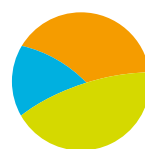

Jaarverslag 2019

onderdeel Jaarrekening 2019

Verder bouwend aan
de toekomstbestendige
hogeschool

www.hvhl.nl

**van hall
larenstein**
university of applied sciences

**van hall
larenstein**
university of applied sciences

Jaarrekening 2019

Stichting Van Hall Larenstein

Van Hall Larenstein is een internationale groene kennisinstelling, waar we met passie en kunde onderwijs verzorgen, ondersteund door toegepast onderzoek binnen diverse lectoraten. We leiden pro-actieve professionals op, die op een verantwoorde en ondernemende wijze een positieve bijdrage leveren aan een duurzame samenleving.

Inhoud

1	Geconsolideerde jaarrekening	4
1.1	Geconsolideerde balans	4
1.2	Geconsolideerde staat van baten en lasten	5
1.3	Geconsolideerde kasstroomoverzicht	6
1.4	Toelichting op geconsolideerde balans en staat van baten en lasten	7
1.5	Bezoldiging topfunctionarissen	28
2	Enkelvoudige jaarrekening	35
2.1	Enkelvoudige Balans	35
2.2	Enkelvoudige staat van baten en lasten	36
2.3	Toelichting op de enkelvoudige balans en staat van baten en lasten	37
3	Overige gegevens	46
3.1	Controleverklaring onafhankelijke accountant	46

1 Geconsolideerde jaarrekening

1.1 Geconsolideerde balans

Na bestemming van het netto resultaat.

bedragen * € 1.000,-

	31-12-2019	31-12-2018
ACTIVA		
VASTE ACTIVA		
1 Materiële vaste activa	34.999	34.728
2 Financiële vaste activa	2.170	2.894
Totaal vaste activa	37.169	37.622
VLOTTENDE ACTIVA		
3 Voorraden	181	268
4 Vorderingen en overlopende activa	6.095	6.657
5 Liquide middelen	7.217	4.914
Totaal vlottende activa	13.493	11.839
TOTAAL ACTIVA	50.662	49.461
PASSIVA		
EIGEN VERMOGEN		
Algemene reserve	17.364	16.395
Bestemde reserve	0	0
6 EIGEN VERMOGEN	17.364	16.395
7 VOORZIENINGEN	3.160	2.240
8 LANGLOPENDE SCHULDEN	12.121	13.444
9 KORTLOPENDE SCHULDEN	18.017	17.382
TOTAAL PASSIVA	50.662	49.461

1.2 Geconsolideerde staat van baten en lasten

bedragen * € 1.000,-

Omschrijving	Resultaat 2019	Begroting 2019	Resultaat 2018
10 BATEN			
Rijksbijdragen	38.355	37.329	35.268
Overige overheidsbijdragen en subsidies	85	0	287
College-, cursus- en examengelden	9.068	8.200	9.158
Baten werk in opdracht van derden	5.995	9.659	7.017
Overige baten	2.961	4.003	3.234
TOTAAL BATEN	56.464	59.191	54.964
LASTEN			
11 Personeelslasten	38.924	38.716	37.524
12 Afschrijvingen	2.374	2.353	2.168
13 Huisvestingslasten	1.857	2.697	2.341
14 Overige lasten	12.026	13.999	11.932
TOTAAL LASTEN	55.181	57.765	53.965
SALDO BATEN EN LASTEN	1.283	1.426	999
15 Financiële baten en lasten	-314	-406	-291
RESULTAAT	969	1.020	708
Belastingen	0	0	0
16 Resultaat deelnemingen	0	0	0
RESULTAAT NA BELASTINGEN	969	1.020	708
Resultaat aandeel van derden	0	0	0
NETTO RESULTAAT	969	1.020	708

1.3 Geconsolideerde kasstroomoverzicht

bedragen * € 1.000,-

	2019	2018
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Netto resultaat	969	708
Afschrijvingen	2.140	2.168
Mutaties voorzieningen	920	205
	4.029	3.081
Mutaties in werkkapitaal		
Voorraden	87	46
Vorderingen en overlopende activa	563	105
Kortlopende schulden	221	-1.078
	871	-927
Kasstroom uit operationele activiteiten	4.900	2.154
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investerings in gebouwen en terreinen	-1.619	-191
Investerings in overige materiële activa	-938	-942
Desinvesteringen in vaste activa	559	0
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-1.998	-1.133
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Nieuw opgenomen leningen	0	4.000
Aflossing langlopende schulden	-1.323	-1.273
Overige (des)investerings in financiële vaste activa	724	1.157
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	-599	3.884
Mutatie liquide middelen	2.303	4.905
Het verloop van de geldmiddelen is als volgt		
Saldo liquide middelen per 1 januari	4.914	9
Mutatie liquide middelen	2.303	4.905
Saldo liquide middelen per 31 december	7.217	4.914

1.4 Toelichting op geconsolideerde balans en staat van baten en lasten

1.4.1 Algemene toelichting

Waarderingsgrondslagen

De jaarrekening is opgemaakt en vastgesteld door het college van bestuur per 23 juni 2020.

Algemeen

De voorliggende jaarrekening betreft de jaarrekening van Stichting Van Hall Larenstein. De opstelling heeft plaatsgevonden volgens de onderstaande waarderingsgrondslagen. De jaarrekening is opgesteld uitgaande van een continuïteitsveronderstelling. De gevolgen van COVID-19 zijn hierbij in acht genomen en nader in de jaarrekening toegelicht bij 'Gebeurtenissen na balansdatum'. Hierbij is naar onze mening geen sprake van materiële onzekerheid over de continuïteit.

De gepresenteerde cijfers over voorgaand verslagjaar zijn conform de cijfers uit de jaarrekening van het betreffende jaar.

Vestigingsadres

De Stichting Van Hall Larenstein is geregistreerd onder KvK-nummer 01087061 en gevestigd aan de Larensteinselaan 26a, 6882 CT in Velp en heeft een nevenvestiging in Leeuwarden.

Activiteiten

De activiteiten van Stichting Van Hall Larenstein bestaan voornamelijk uit dienstverlening op het gebied van hoger onderwijs en het verzorgen van contractactiviteiten.

Groepsverhoudingen

De volgende ondernemingen behoren tot de groep van verbonden partijen:

- Stichting WAC (Waterapplicatiecentrum), gevestigd aan Agora 4, 8934 CJ Leeuwarden (100% deelneming).

Aan het hoofd van de groep staat Stichting Van Hall Larenstein te Velp.

Consolidatiegrondslagen

In de consolidatie worden de financiële gegevens van de instelling opgenomen, samen met haar groepsmaatschappijen en andere instellingen waarop zij een overheersende zeggenschap kan uitoefenen of waarover zij de centrale leiding heeft. Groepsmaatschappijen zijn rechtspersonen waarin de instelling overheersende zeggenschap, direct of indirect, kan uitoefenen doordat zij beschikt over de meerderheid van de stemrechten of op enig andere wijze de financiële en operationele activiteiten kan beheersen. Hierbij wordt tevens rekening gehouden met potentiële stemrechten die direct kunnen worden uitgeoefend op balansdatum.

De groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarop zij een overheersende zeggenschap kan uitoefenen of waarover zij de centrale leiding heeft, worden voor 100% in de consolidatie betrokken. Het aandeel van derden in het groepsvermogen en in het groepsresultaat wordt

afzonderlijk vermeld. Deelnemingen waarop geen overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend (geassocieerde deelnemingen) worden niet betrokken in de consolidatie.

Intercompany-transacties, intercompany-winsten en onderlinge vorderingen en schulden tussen groepsmaatschappijen en andere in de consolidatie opgenomen rechtspersonen worden geëlimineerd, voor zover de resultaten niet door transacties met derden buiten de groep zijn gerealiseerd. Ongerealiseerde verliezen op intercompany-transacties worden ook geëlimineerd tenzij er sprake is van een bijzondere waardevermindering. Waarderingsgrondslagen van groepsmaatschappijen en andere in de consolidatie opgenomen rechtspersonen zijn waar nodig gewijzigd om aansluiting te krijgen bij de geldende waarderingsgrondslagen voor de Groep.

De in de consolidatie begrepen instelling is:

- Stichting WAC (Waterapplicatiecentrum), gevestigd aan Agora 4, 8934 CJ Leeuwarden (100% deelneming).

De instelling heeft overheersende zeggenschap in bovenstaande stichting.

Buiten de consolidatie blijven, naast geassocieerde deelnemingen, een deelneming, die afzonderlijk en gezamenlijk van te verwaarlozen betekenis zijn. Dit betreft de deelneming in Stichting Kennisintensief Innovatief Ondernemerschap Gelderland (SKIOG), dit betreft een 33,3% belang.

Verbonden partijen

Als verbonden partij worden aangemerkt alle rechtspersonen waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen worden aangemerkt als verbonden partij. Ook de statutaire directieleden, andere sleutelfunctionarissen in het management van de instelling en nauwe verwanten zijn verbonden partijen.

Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Hiervan wordt toegelicht de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht.

Acquisities en desinvesteringen van groepsmaatschappijen

Vanaf de overnamedatum worden de resultaten en de identificeerbare activa en passiva van de overgenomen vennootschap opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening. De overnamedatum is het moment dat overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend op de desbetreffende vennootschap.

De verkrijgingsprijs bestaat uit het geldbedrag of het equivalent hiervan dat is overeengekomen voor de verkrijging van de overgenomen onderneming vermeerderd met eventuele direct toerekenbare kosten. Indien de verkrijgingsprijs hoger is dan het nettobedrag van de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva wordt het meerdere als goodwill geactiveerd onder de immateriële vaste activa. Indien de verkrijgingsprijs lager is dan het nettobedrag van de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva, dan wordt het verschil (negatieve goodwill) als overlopende passiefpost opgenomen.

De maatschappijen die in de consolidatie betrokken zijn, blijven in de consolidatie opgenomen tot het moment dat zij worden verkocht; deconsolidatie vindt plaats op het moment dat de beslissende zeggenschap wordt overgedragen.

Schattingen

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat de leiding van de instelling over verschillende zaken zich een oordeel vormt, en dat de leiding schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in art. 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten.

Stelselwijziging

Per 1 januari 2019 is een stelselwijziging doorgevoerd in de waarderingsgrondslag van materiële vaste activa. Op basis van RJ-uiting 2019-13 is het vanaf 1 januari 2019 niet meer mogelijk de kosten voor groot onderhoud rechtstreeks ten laste van het resultaat te verantwoorden. Vanaf 1 januari 2019 worden de kosten van groot onderhoud geactiveerd in de boekwaarde van het actief en afgeschreven op basis van de geschatte gebruiksduur. De stelselwijziging zal prospectief worden verwerkt en heeft indien er sprake is van groot onderhoud betrekking op de in 2019 nieuw aangeschafte materiële vaste activa. Daarom heeft de stelselwijziging geen invloed op het vermogen per 1 januari 2019, als gevolg hiervan zijn de vergelijkende cijfers niet aangepast.

Toelichting op kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen, met uitzondering van deposito's met een looptijd langer dan drie maanden. Kasstromen in vreemde valuta zijn omgerekend tegen een geschatte gemiddelde koers. Koersverschillen op geldmiddelen worden afzonderlijk in het kasstroomoverzicht getoond. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest en winstbelastingen zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. Transacties waarbij geen instroom of uitstroom van kasmiddelen plaatsvindt, zijn niet in het kasstroomoverzicht opgenomen.

1.4.2 Algemene grondslagen

Algemeen

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de bepalingen van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, Titel 9 Boek 2 BW, en Hoofdstuk 660 van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving en de stellige uitspraken van de overige hoofdstukken van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving en met de bepalingen van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector ('WNT').

Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardiging prijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans, de staat van baten en lasten en het

kasstroomoverzicht zijn referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar.

Leasing

Operational leasing

Bij de stichting kunnen er leasecontracten bestaan waarbij een groot deel van de voor- en nadelen die aan de eigendom verbonden zijn, niet bij de stichting ligt. Deze leasecontracten worden verantwoord als operationele leasing. Leasebetalingen worden, rekening houdend met ontvangen vergoedingen van de lessor, op lineaire basis verwerkt in de staat van baten en lasten over de looptijd van het contract.

Financiële instrumenten en risicobeheersing

Financiële instrumenten omvatten debiteuren en overige vorderingen, geldmiddelen, leningen, crediteuren en overige te betalen posten. Van Hall Larenstein heeft geen derivaten of vergelijkbare producten. Alle in de balans opgenomen financiële instrumenten zijn gewaardeerd tegen de (geamortiseerde) kostprijs.

Afgeleide financiële instrumenten

Van Hall Larenstein heeft geen renteswap contracten of vergelijkbare producten.

Rente- en kasstroomrisico

De instelling loopt renterisico over de rentedragende vorderingen (met name onder financiële vaste activa en liquide middelen) en rentedragende langlopende en kortlopende schulden.

Voor vorderingen en schulden met variabele renteaftspraken loopt de instelling risico ten aanzien van toekomstige kasstromen; met betrekking tot vastrentende vorderingen en schulden loopt De instelling risico's over de reële waarde als gevolg van wijzigingen in de marktrente. Met betrekking tot de vorderingen worden geen financiële derivaten met betrekking tot afdekking van het renterisico gecontracteerd.

Kredietrisico

De instelling heeft geen significante concentraties van kredietrisico.

De instelling heeft vorderingen verstrekt aan participanten en instellingen waarin wordt deelgenomen. Bij deze partijen is geen historie van wanbetaling bekend.

Liquiditeitsrisico

De instelling maakt gebruik van meerdere banken om over meerdere kredietfaciliteiten te kunnen beschikken. Voor zover noodzakelijk, worden nadere zekerheden verstrekt aan de bank voor beschikbare kredietfaciliteiten.

1.4.3 Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs verminderd met de cumulatieve afschrijvingen. Afschrijving vindt lineair plaats op basis van de verwachte economische levensduur en de restwaarde. In het jaar van aanschaf wordt naar rato afgeschreven.

Materiële vaste activa in uitvoering of in bestelling worden gewaardeerd tegen vervaardigingsprijs respectievelijk de bedragen die door derden reeds aan de Stichting in rekening zijn gebracht. Investerings kleiner dan € 5.000,- worden direct ten laste van de staat van baten en lasten gebracht.

Er wordt rekening gehouden met de bijzondere waardeverminderingen die op balansdatum worden verwacht. Voor de vaststelling of voor een materieel vast actief sprake is van een bijzondere waardevermindering wordt verwezen naar betreffende paragraaf.

Voor de toekomstige lasten van groot onderhoud aan de bedrijfsgebouwen is geen voorziening voor groot onderhoud gevormd. Vanaf 1 januari 2019 worden de kosten van groot onderhoud geactiveerd in de boekwaarde van het actief en afgeschreven op basis van de geschatte gebruiksduur. De stelselwijziging zal prospectief worden verwerkt en heeft indien er sprake is van groot onderhoud betrekking op de in 2019 nieuw aangeschafte materiële vaste activa. Onder de kosten van groot onderhoud worden eveneens verstaan de kosten van periodiek onderhoud en revisie-werkzaamheden en dergelijke.

Verkregen investeringssubsidies worden in mindering gebracht op de verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs van de activa waarop de subsidies betrekking hebben.

Vaste activa die niet meer dienstbaar zijn voor de primaire activiteiten worden niet afgeschreven. Afboekingen door duurzame waardevermindering, verkoop, tenietgaan of buitengebruikstelling worden afzonderlijk vermeld.

Financiële vaste activa

Deelnemingen waarin invloed van betekenis kan worden uitgeoefend worden gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode (nettovermogenswaarde). Wanneer 20% of meer van de stemrechten uitgebracht kan worden, wordt ervan uitgegaan dat er invloed van betekenis is.

De nettovermogenswaarde wordt berekend volgens de grondslagen die gelden voor deze jaarrekening; voor deelnemingen waarvan onvoldoende gegevens beschikbaar zijn voor aanpassing aan deze grondslagen, wordt uitgegaan van de waarderingsgrondslagen van de desbetreffende deelneming.

Indien sprake is van een bijzondere waardevermindering vindt waardering plaats tegen de realiseerbare waarde (zie verder de paragraaf "Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa"); afwaardering vindt plaats ten laste van de staat van baten en lasten.

De leningen worden initieel gewaardeerd tegen reële waarde en vervolgens tegen geamortiseerde kostprijs.

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

De stichting beoordeelt op iedere balansdatum of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroom genererende eenheid waartoe het actief behoort.

Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. Een bijzonder-waardeverminderingsverlies wordt direct als last verwerkt in de staat van baten en lasten onder gelijktijdige verlaging van de boekwaarde van het betreffende actief.

De opbrengstwaarde wordt in eerste instantie ontleend aan een bindende verkoopovereenkomst; als die er niet is, wordt de opbrengstwaarde bepaald met behulp van de actieve markt waarbij normaliter de gangbare biedprijs geldt als marktprijs. Voor de bepaling van de bedrijfswaarde wordt een inschatting gemaakt van de toekomstige netto kasstromen bij voortgezet gebruik van het actief / de kasstroom genererende eenheid; vervolgens worden deze kasstromen contant gemaakt.

Indien wordt vastgesteld dat een bijzondere waardevermindering die in het verleden verantwoord is, niet meer bestaat of is afgenomen, dan wordt de toegenomen boekwaarde van de desbetreffende activa niet hoger gesteld dan de boekwaarde die bepaald zou zijn indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord.

Ook voor financiële instrumenten beoordeelt de vennootschap op iedere balansdatum of er objectieve aanwijzingen zijn voor bijzondere waardeverminderingen van een financieel actief of een groep van financiële activa. Bij objectieve aanwijzingen voor bijzondere waardeverminderingen bepaalt de vennootschap de omvang van het verlies uit hoofde van de bijzondere waardeverminderingen, en verwerkt dit direct in de staat van baten en lasten.

Bij financiële activa die gewaardeerd zijn tegen geamortiseerde kostprijs wordt de omvang van de bijzondere waardevermindering bepaald als het verschil tussen de boekwaarde van het actief en de best mogelijke schatting van de toekomstige kasstromen, contant gemaakt tegen de effectieve rentevoet van het financiële actief zoals die is bepaald bij de eerste verwerking van het instrument. Het waardeverminderingsverlies dat daarvoor opgenomen was, dient te worden teruggenomen indien de afname van de waardevermindering verband houdt met een objectieve gebeurtenis na afboeking. De terugname wordt beperkt tot maximaal het bedrag dat nodig is om het actief te waarderen op de geamortiseerde kostprijs op het moment van de terugname, als geen sprake geweest zou zijn van een bijzondere waardevermindering. Het teruggenomen verlies wordt in de staat van baten en lasten verwerkt.

Bij een investering in eigen-vermogensinstrumenten gewaardeerd tegen kostprijs wordt de omvang van de bijzondere waardevermindering bepaald als het verschil tussen de boekwaarde van het financiële actief en de best mogelijke schatting van de toekomstige kasstromen, contant gemaakt tegen de actuele vermogenskostenvoet voor een soortgelijk financieel actief. Het bijzondere-waardeverminderingsverlies wordt slechts teruggenomen indien er aanwijzingen zijn dat een in voorgaande jaren in de jaarrekening verwerkt verlies als gevolg van waardevermindering niet meer aanwezig is of veranderd is.

Voorraden

De voorraden worden gewaardeerd tegen kostprijs op verkrijgingsprijzen onder toepassing van de FIFO-methode ('first in, first out') of lagere opbrengstwaarde. De verkrijgings- of vervaardigingsprijs bestaat uit alle kosten die samenhangen met de verkrijging of vervaardiging alsmede de gemaakte kosten om de voorraden op hun huidige plaats en in hun huidige staat te brengen.

De opbrengstwaarde is de geschatte verkoopprijs onder aftrek van direct toerekenbare verkoopkosten. Bij de bepaling van de opbrengstwaarde wordt rekening gehouden met de incurantheid van de voorraden.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Handelsvorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Als de ontvangst van de vordering is uitgesteld op grond van een verlengde overeengekomen betalingstermijn wordt de reële waarde bepaald aan de hand van de contante waarde van de verwachte ontvangsten en worden er op basis van de effectieve rente rente-inkomsten ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Onderhanden projecten

De waardering van de onderhanden projecten ten behoeve van derden vindt plaats tegen de kosten van direct materiaalgebruik en arbeid inclusief een opslag voor indirecte kosten. Gedeclareerde termijnen en voorzienbare verliezen op projecten worden op dit saldo in mindering gebracht. Toerekening van het resultaat vindt plaats naar rato van de voortgang (mate van gerealiseerde kosten) van een project. De post Onderhanden projecten wordt in de balans opgenomen onder de kortlopende vorderingen en de kortlopende schulden, afhankelijk van de stand van het onderhanden werk per project.

De mogelijke verliezen zijn op individueel projectniveau bepaald en een inschatting opgenomen in de jaarrekening die bepaald is op basis van de inhoudelijke versus de financiële voortgang van de projecten.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Indien niet anders is vermeld, staan deze ter vrije beschikking.

Eigen vermogen

Stichting Van Hall Larenstein maakt onderscheid tussen privaat vermogen en publiek vermogen.

- Algemene reserves
Deze reserve wordt gemuteerd voor het exploitatieresultaat van enig jaar waaraan geen specifieke bestemming wordt gegeven.

Voorzieningen

Algemeen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten.

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De overige voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld.

Wanneer de verwachting is dat een derde de verplichtingen vergoedt, en wanneer het waarschijnlijk is dat deze vergoeding zal worden ontvangen bij de afwikkeling van de verplichting, dan wordt deze vergoeding als een actief in de balans opgenomen.

Voorzieningen worden gevormd voor

- in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan;
- het is waarschijnlijk dat voor de afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen noodzakelijk is; en
- er kan een betrouwbare schatting worden gemaakt van de omvang van de verplichtingen.

Voorziening WW-verplichtingen

De voorziening voor WW-verplichtingen wordt getroffen ter dekking van op balansdatum bestaande WW-verplichtingen en voor de te verwachten toekomstige uitgaven in verband met reeds uitgestroomd personeel en personeel in dienst met een tijdelijk dienstverband.

Voorziening WIA-verplichtingen

De voorziening van WIA-verplichtingen is getrokken er dekking van de op balansdatum bestaande WIA-verplichtingen en de daarmee te verwachten toekomstige uitgaven.

Voorziening jubilea

De voorziening jubilea betreft de toekomstige verplichtingen voor gratificaties ambtsjubilea. De voorziening is opgenomen tegen de contante waarde van de verwachte uitkeringen gedurende het dienstverband. Bij de berekening van de voorziening wordt onder meer rekening gehouden met verwachte salarisstijgingen en de blijfkans. Bij het contant maken is een disconteringsvoet van 3,55% gehanteerd, een jaarlijkse indexering van 3,0% en blijfkans is variabel.

Voorziening werktijdvermindering

Dit betreft de voorziening voor medewerkers die gebruik maken de regeling werktijdvermindering senioren, waarbij de volledige nominale verplichting per balansdatum is opgenomen.

Voorziening duurzame inzetbaarheid

Dit betreft verplichting voor de uren van de medewerkers die zij inzetten voor niet-zakelijke activiteiten (sabbatical).

Pensioenvoorziening

De pensioenregeling wordt gefinancierd door afdrachten (werkgevers- en werknemersdeel) aan de pensioenuitvoerder ABP. (de werkgeverslasten worden verantwoord in de staat van baten en lasten onder personeelslasten en in de toelichting daarop nader gespecificeerd). Er is geen verplichting om de tekorten van het pensioenfonds ABP aan te vullen anders dan door middel van de jaarlijks door het fonds te bepalen (herstel)pensioenpremie.

Langlopende schulden

Langlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Transactiekosten die direct zijn toe te rekenen aan de verwerving van de langlopende schulden worden in de waardering bij eerste verwerking opgenomen. Langlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Het verschil tussen de bepaalde boekwaarde en de uiteindelijke aflossingswaarde wordt op basis van de effectieve rente gedurende de geschatte looptijd van de langlopende schulden in de staat van baten en lasten als interestlast verwerkt.

Kortlopende schulden

Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Dit is meestal de nominale waarde.

1.4.4 Grondslagen voor de bepaling van baten en lasten

Algemeen

Als baten en lasten worden toegerekend aan het onderhavige verslagjaar of activiteit, onverschillig of zij tot ontvangsten en uitgaven in het verslagjaar hebben geleid.

Baten worden verantwoord in het jaar waarin de goederen zijn geleverd c.q. de diensten ten behoeve van opdrachtgevers zijn verricht. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het boekjaar, worden in acht genomen, indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Intercompanytransacties

Resultaten uit transacties met en tussen groepsmaatschappijen worden volledig geëlimineerd. Resultaten uit transacties met en tussen deelnemingen die tegen kostprijs worden gewaardeerd, worden volledig verantwoord, tenzij zij in wezen niet zijn gerealiseerd.

De intercompanytransacties bestaan hoofdzakelijk uit:

- Doorbelasting van huren van gebouwen, en;
- interne doorbelasting van kosten van projecten.

Rijksbijdrage

Rijksbijdrage wordt als baten verantwoord in de staat van baten en lasten in het jaar waarop de toekenning betrekking heeft.

Overige overheidsbijdragen en –subsidies

Exploitatiesubsidies worden als baten verantwoord in de staat van baten en lasten in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt of baten zijn gederfd, of wanneer een gesubsidieerd exploitatietekort zich heeft voorgedaan. De baten worden verantwoord als het waarschijnlijk is dat deze worden ontvangen en de instelling de condities voor ontvangst kan aantonen.

College-, cursus- en examengelden

Onder de collegegelden- en cursusgelden worden de aan het verslagjaar toe te rekenen wettelijke en instellingscollegegelden en de vergoedingen voor post-initiële cursussen verantwoord.

Baten werk in opdracht van derden

Onder de post 'Baten werk in opdracht van derden' worden de baten uit contractactiviteiten verantwoord. De baten worden berekend op basis van directe kosten inclusief een opslag voor indirecte kosten tot maximaal het door de financier te vergoeden tarief. Resultaten worden genomen naar rato van voortgang van het project.

Overige baten

Overige baten bestaan uit baten uit verhuur, detachering en overige baten.

Baten uit het verlenen van diensten geschieden naar rato van de geleverde prestaties, gebaseerd op de verrichte diensten tot aan de balansdatum in verhouding tot de in totaal te verrichten diensten.

Afschrijvingen op materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden vanaf het moment van ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Over terreinen wordt niet afgeschreven. Indien een schattingswijziging plaatsvindt van de toekomstige gebruiksduur, dan worden de toekomstige afschrijvingen aangepast. Boekwinsten en -verliezen uit de incidentele verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen.

Personeelsbeloningen

Personeelsbeloningen (lonen, sociale lasten etc.) vormen geen aparte regel in de staat van baten en lasten, voor een nadere toelichting wordt verwezen naar betreffende toelichting. Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de winst-en-verliesrekening voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers respectievelijk de belastingautoriteit.

Personele lasten/pensioenen

Voor de medewerkers van Hogeschool Van Hall Larenstein is een pensioenregeling getroffen die wordt gekwalificeerd als een toegezegde pensioenregeling. Deze pensioenregeling is ondergebracht bij een bedrijfstakpensioenfonds (ABP) en wordt – overeenkomstig de in de Richtlijn voor de Jaarverslaggeving aangereikte vereenvoudiging – in de jaarrekening verwerkt als toegezegde bijdrageregeling. Dit betekent dat de over het boekjaar verschuldigde premies als kosten worden verantwoord. De risico's van loonontwikkeling, prijsindexatie en beleggingsrendement op het fondsvermogen zullen mogelijk leiden tot toekomstige aanpassingen in de jaarlijkse bijdragen aan het pensioenfonds. Deze risico's komen niet tot uitdrukking in een in de balans opgenomen voorziening.

De dekkingsgraad van Stichting Bedrijfspensioenfonds ABP per 31 december 2019 is 95,8%

Informatie over eventuele tekorten en de gevolgen hiervan voor de pensioenpremies in de toekomstige jaren is beschikbaar op basis van een herstelplan van ABP. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum nog niet zijn voldaan, wordt hiervoor een verplichting opgenomen. Als de op balansdatum reeds betaalde premies de verschuldigde premies overtreffen, wordt een overlopende actiefpost opgenomen voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies.

Lasten

De lasten worden bepaald met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde grondslagen voor waardering en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben. (Voorzienbare) verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het boekjaar worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden en overigens wordt voldaan aan de voorwaarden voor het opnemen van voorzieningen.

De afschrijvingen geschieden tijdsevenredig op basis van de verwachte economische levensduur. Op aanschaffingen in het verslagjaar wordt naar tijdsgelang afgeschreven.

Overheidssubsidies en overheidsheffingen

Exploitatiesubsidies worden als bate verantwoord in de staat van baten en lasten in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt of baten zijn gederfd, of wanneer een gesubsidieerd exploitatietekort zich heeft voorgedaan. De baten worden verantwoord als het waarschijnlijk is dat deze worden ontvangen.

Subsidies met betrekking tot investeringen in materiële vaste activa worden in mindering gebracht op het desbetreffende actief en als onderdeel van de afschrijvingen verwerkt in de staat van baten en lasten.

Overheidsheffingen worden ten laste van het resultaat gebracht op het moment dat aan alle voorwaarden voor de overheidsheffing is voldaan.

Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen.

Belastingen

De 'Wet modernisering vennootschapsbelasting (Vpb) plicht overheidsondernemingen' is in werking getreden per 1 januari 2016. Deze wet leidt er toe dat onderwijsinstellingen in beginsel Vpb-plichtig zijn. In de Wet is een specifieke vrijstelling opgenomen voor onderwijsinstellingen die bekostigd onderwijs verrichten en voldoen aan de in de wet opgenomen voorwaarden. Stichting Van Hall Larenstein heeft vastgesteld dat zij voldoet aan de voorwaarden om een beroep te kunnen doen op de onderwijsvrijstelling en is derhalve vrijgesteld van Vpb.

De verschuldigde belastingen hebben betrekking op belaste activiteiten in de groepsmaatschappijen. De belasting over het resultaat wordt berekend over het resultaat voor belastingen in de staat van baten en lasten, rekening houdend met beschikbare, fiscaal compensabele verliezen uit voorgaande boekjaren (voor zover niet opgenomen in de latente belastingvorderingen) en vrijgestelde winstbestanddelen en na bijtelling van niet-aftekbare kosten. Tevens wordt rekening gehouden met wijzigingen die optreden in de latente belastingvorderingen en latente belastingschulden uit hoofde van wijzigingen in het te hanteren belastingtarief.

Resultaat deelnemingen (gewaardeerd op nettovermogenswaarde)

Het resultaat is het bedrag waarmee de boekwaarde van de deelneming sinds de voorafgaande jaarrekening is gewijzigd als gevolg van het door de deelneming behaalde resultaat voor zover dit aan de instelling wordt toegerekend.

1.4.5 Toelichting op de geconsolideerde balans

1 MATERIËLE VASTE ACTIVA

bedragen * € 1.000,-

Omschrijving	Terreinen	Materiele activa in uitvoering	Gebouwen	Apparatuur en inventaris	Totaal
Boekwaarde 1-1-2019					
Aanschafwaarde 1-1-2019	3.945	0	52.405	27.644	83.994
Cumulatieve waardeverminderingen	0	0	0	0	0
Cumulatieve afschrijvingen	0	0	24.591	24.675	49.266
Boekwaarde 1-1-2019	3.945	0	27.813	2.969	34.728
Mutaties					
Investerings	0	328	253	1.271	1.852
Desinvesterings	0	0	-559	0	-559
Afschrijvingen	0	0	1.288	852	2.140
Saldo Mutaties	0	328	-476	419	271
Boekwaarde 31-12-2019					
Aanschafwaarde 31-12-2019	3.945	328	53.218	28.915	86.406
Cumulatieve waardeverminderingen	0	0	0	0	0
Cumulatieve afschrijvingen	0	0	25.880	25.527	51.407
Boekwaarde 31-12-2019	3.945	328	27.338	3.388	34.999

De vooruitontvangen subsidie van Stichting WAC ten bedrage van € 720.000 is in de jaarrekening 2019 aangemerkt als investeringssubsidie en geclassificeerd onder de materiele vaste activa.

De WOZ waarden van de gebouwen en terreinen in eigendom bedraagt € 26.444.000 (peildatum: 1 januari 2018). De verzekerde waarden van de gebouwen in eigendom bedragen € 70.910.000. (peildatum: 14 oktober 2013 met jaarlijkse indexatie van 2%).

De afschrijving voor de verschillende groepen van objecten is als volgt:

Onderdeel	Afschrijving
Bedrijfsterreinen / Werk in uitvoering	0 jaar
Terreininrichting en infrastructuur	60 jaar
Bedrijfsgebouwen	
Casco	60 jaar
Afbouwpakket	30 jaar
Inbouwpakket / inrichting bedrijfsgebouwen	15 jaar

Kassen, barakken, diverse opstallen/ bouwwerken	15 jaar
Apparatuur en inventaris	
Kantoormeubilair / machines en werktuigen / inventaris restauratieve voorzieningen / glasvezelnet / overige inventaris	10 jaar
Laboratoriumapparatuur / audiovisuele apparatuur / vervoermiddelen / PR- en voorlichtingsmateriaal	5 jaar
Automatiseringsapparatuur incl. programmatuur (hardware voor netwerken)	5 jaar
Automatiseringsapparatuur incl. programmatuur (hardware overig)	3 jaar

Als zekerheidsstelling voor de kredietfaciliteit van ABN-AMRO is 1^e hypotheekrecht verstrekt op het gebouw locatie Leeuwarden.

2 FINANCIËLE VASTE ACTIVA

bedragen * € 1.000,-

Omschrijving	Deposito BNG	Overige deelnemingen	Totaal financiële vaste activa
Saldo per 1-1-2019	2.894	0	2.894
Mutatie in 2019	-724	0	-724
Saldo per 31-12-2019	2.170	0	2.170

Deposito BNG

De depositorekening bij de BNG (Bank Nederlandse Gemeenten) is per 31 december 2012 geopend en heeft dezelfde looptijd als de lening o/g BNG opgenomen onder de langlopende schulden. De deposito heeft een resterende looptijd van 5 jaar, waarvan het kortlopende gedeelte van 1 jaar onder vorderingen is opgenomen. Ieder kwartaal wordt de aflossing van de lening BNG direct in mindering gebracht op het saldo van de depositorekening.

De BNG depositorekening is volledig als zekerheid gesteld (openbaar pandrecht in de eerste rang) voor de onder de langlopende schulden opgenomen lening met de BNG.

Overige deelnemingen

Aangezien er geen bedrijfsactiviteiten meer plaatsvinden in de 33,3% deelneming in Stichting Kennisintensief Innovatief Ondernemerschap Gelderland (SKIOG) en de Stichting alleen nog bestaat uit liquide middelen, zal de Stichting in 2019 geliquideerd worden. De middelen zullen voor 33,3% uitgekeerd worden aan Stichting Van Hall Larenstein. De deelneming is in 2019 opgenomen onder de kortlopende vorderingen.

3 VOORRADEN

bedragen * € 1.000,-

Omschrijving	31-12-2019	31-12-2018
Magazijnvoorraad onderwijs- & chemische artikelen	349	268
Voorziening voor incurantheid	168	0
Totaal voorraden	181	268

Er is een voorziening voor incurantheid opgenomen op basis van de doorlooptijd van de magazijnvoorraad.

4 VORDERINGEN EN OVERLOPENDE ACTIVA

bedragen * € 1.000,-

Omschrijving	31-12-2019	31-12-2018
Debiteuren	957	1.008
Voorziening voor mogelijk oninbare vorderingen	-67	-45
Totaal debiteuren	890	963
Lasten onderhanden projecten	3.311	3.608
Opdrachten van derden, geen LNV	3.311	3.608
Totaal onderhanden projecten	3.311	3.608
Vorderingen op groepsmaatschappijen	442	442
Overlopende activa	677	750
Overige vorderingen	775	894
Totaal voorschotten en overlopende activa	1.894	2.086
Totaal vorderingen en overlopende activa	6.095	6.657

Vorderingen op groepsmaatschappijen

Dit betreft de vordering op Stichting Kennisintensief Innovatief Ondernemerschap Gelderland (SKIOG). Hieronder is de 33,3% deelneming in Stichting Kennisintensief Innovatief Ondernemerschap Gelderland (SKIOG) opgenomen. De stichting zal geliquideerd worden en de liquide middelen worden voor 33,3% uitgekeerd aan Stichting Van Hall Larenstein.

De onder de overige vorderingen en overlopende activa opgenomen vorderingen hebben een looptijd korter dan 1 jaar.

5 LIQUIDE MIDDELEN

bedragen * € 1.000,-

Omschrijving	31-12-2019	31-12-2018
Kas	2	3
Bank	7.215	4.911
Totaal liquide middelen	7.217	4.914

Bank

Er is een rekening-courantkrediet beschikbaar van € 1.000.000 waarvan per balansdatum geen gebruik wordt gemaakt. Als zekerheidsstelling is 1^e hypotheekrecht verstrekt op het gebouw locatie Leeuwarden.

6 EIGEN VERMOGEN

bedragen * € 1.000,-

Omschrijving	31-12-2019	31-12-2018
Stand per 1-1	16.395	15.687
Resultaat	969	708
Overige mutaties	0	0
Stand per 31-12	17.364	16.395

De algemene reserves betreft volledig publieke reserves. Het saldo van baten en lasten wordt volledig toegevoegd aan de algemene reserves.

7 VOORZIENINGEN

bedragen * € 1.000,-

Omschrijving	Stand per 1-1-2019	Dotatie	Onttrekkingen	Vrijval	Stand per 31-12-2019
WW-verplichtingen	764	428	246	338	608
WIA-verplichtingen	121	602	0	121	602
Voorziening werktijdvermindering	859	831	208	51	1.431
Voorziening jubilea	496	64	41	0	519
Voorziening duurzame inzetbaarheid	0	0	0	0	0
Totaal voorzieningen	2.240	1.925	495	510	3.160

bedragen * € 1.000,-

	31-12-2019	31-12-2018
Specificatie van de looptijd van de voorzieningen		
Kortlopend (vervallend uiterlijk binnen 1 jaar)	683	545
Langlopend (vervallend tussen 1 en 5 jaar)	1.906	1.121
Langlopend (vervallend na 5 jaar)	571	574
Totaal voorzieningen	3.160	2.240

WW-verplichtingen

De voorziening voor WW-verplichtingen is getroffen ter dekking van op balansdatum bestaande WW-verplichtingen en voor de te verwachten toekomstige uitgaven in verband met reeds uitgestroomd personeel.

WIA-verplichtingen

De voorziening van WIA-verplichtingen is getroffen ter dekking van de op balansdatum bestaande WIA-verplichtingen en de daarmee te verwachten toekomstige uitgaven.

Voorziening werktijdvermindering

Dit betreft de voorziening voor 27 medewerkers die gebruik maken van de regeling werktijdvermindering senioren en de inschatting van de medewerkers die de komende 5 jaren van deze regeling gebruik gaan maken.

Voorziening jubilea

Dit betreft de voorziening voor toekomstige verplichtingen voor gratificaties ambtsjubilea.

Voorziening duurzame inzetbaarheid

Deze voorziening bedraagt nihil, aangezien alleen voor het niet-zakelijke gedeelte een voorziening gevormd dient te worden. Geen enkele medewerker heeft aangegeven zijn uren te willen inzetten voor een sabbatical.

8 LANGLOPENDE SCHULDEN

bedragen * € 1.000,-

Omschrijving	Stand per 1-1-2019	Toename schuld	Afname schuld	Stand per 31-12-2019
10 Overige langlopende schulden	13.444	0	1.323	12.121
Totaal langlopende schulden	13.444	0	1.323	12.121

Overzicht overige langlopende schulden:

bedragen * € 1.000,-

Omschrijving	Restant schuld	Hoofdsom	Rente	Looptijd	Cumulatieve aflossing	Kortlopend <1 jaar	1 > 5 jaar	> 5 jaar
BNG	2.894	8.500	4,51%	15 jaar	5.606	723	2.171	0
ABN-AMRO Bank deel 1	6.700	8.000	1,75%	10 jaar	1.300	400	1.600	4.700
ABN-AMRO Bank deel 2	3.850	4.000	1,60%	10 jaar	150	200	800	2.850
Totaal	13.444	20.500			7.056	1.323	4.571	7.550

BNG

Als zekerheidsstelling is een pandrecht verstrekt op de gelden die gestort zijn op de BNG depositorekening, dit vanwege het vervallen van de zekerheidsstelling door de opheffing van het Waarborgfonds HBO in 2014. De rente bedraagt 4,51% per jaar.

ABN-AMRO Bank

Als zekerheidsstelling is 1^e hypotheekrecht verstrekt op het gebouw locatie Leeuwarden.

9 KORTLOPENDE SCHULDEN

bedragen * € 1.000,-

Omschrijving	31-12-2019	31-12-2018
Vooruit gefactureerde en ontvangen termijnen onderhanden projecten	4.030	3.990
Crediteuren	3.104	2.993
Te betalen belastingen en premies	2.158	2.025
Nog uit te voeren onderzoek LNV	139	228
Overlopende passiva	4.165	4.585
Schulden aan kredietinstellingen	1.323	1.273
Overige schulden	3.098	2.288
Totaal kortlopende schulden	18.017	17.382

Schulden aan kredietinstellingen

Onder deze schulden zijn de aflossingsverplichtingen van de leningen onder de langlopende schulden aan ABN-AMRO Bank en BNG ten bedrage van € 1.323.000 opgenomen.

De post “nog uit te voeren onderzoek LNV” maakt onderdeel uit van de “geormerkte doelsubsidies OCW en LNV (model G)”.

De onder de overige schulden en overlopende passiva opgenomen verplichtingen hebben een looptijd korter dan 1 jaar.

Overzicht geormerkte subsidies OCW en EZ (model G)

G1 Verantwoording van subsidies waarvan het eventuele overschot wordt toegevoegd aan de lump sum

Omschrijving	Toewijzing		De prestatie is ultimo verslagjaar conform de subsidie beschikking	
	kenmerk	datum	geheel uitgevoerd en afgerond	nog niet geheel afgerond
Doorstroomprogramma mbo-hbo	OC&W/DHBO17012	23-10-2017	☒	☐
Doorstroomprogramma mbo-hbo	OC&W/DHBO19033	30-10-2018	☐	☒

G2 Verantwoording van subsidies die volledig aan het doel/activiteit moeten worden besteed met verrekening van het eventuele overschot

G2-A Aflopend per ultimo verslagjaar

Omschrijving	Toewijzing		Bedrag van de toewijzing	Subsidie-ontvangsten t/m verslagjaar	Overige ontvangsten	Eigen bijdrage	Totale kosten per 31 december 2019	Saldo per 31 december 2019
	kenmerk	datum						
Lectoraat Bijgezondheid (bijenmakelaar)	verplichting 1300019785, DGA- AK / 15016699	23-3-2015	300	300	4	71	375	0
TOTAAL			300	300	0	0	375	0

Bedragen * € 1.000,-

G2-B Doorlopend tot in een volgend verslagjaar

Omschrijving	Toewijzing		Bedrag van de toewijzing	Ontvangen per 1 januari 2019	Subsidie-ontvangsten in verslagjaar	Overige ontvangsten in verslagjaar	Eigen bijdrage in verslagjaar	Lasten in verslagjaar	Totale kosten per 31 dec 2019	Saldo per 31 dec 2019
	kenmerk	datum								
Praktijkleren 2014 box 1	Bijlage rijksbijdrage brief 2014 par.2 (art. 4)	18-12-2014	1.259	1.259	0	0	0	85	1.189	70
Praktijkleren 2015 box 1 (par.2 art.4)	Bijlage rijksbijdrage brief 2015 par.2 (art. 4)	18-12-2015	1.212	1.212	0	0	0	0	1.186	26
Kenniscentrum Natuur en Leefomgeving	verplichting 1300021694, DGAN- ANK / 15155562	17-12-2015	4.000	3.350	1.450	548	544	1.905	4.900	992
Doorstroomprogramma mbo-hbo	OC&W/DHBO18026	15-3-2018	157	0	157	0	0	41	47	110
TOTAAL			6.628	5.821	1.607	548	544	2.031	7.322	1.198

Bedragen * € .000,-

Niet in de balans opgenomen verplichtingen en rechten*Meerjarige financiële verplichtingen:*

Overzicht aangegane verplichtingen:

bedragen * € 1.000,-

Omschrijving	Totaal verplichtingen	Kortlopend <1 jaar	1 > 5 jaar	> 5 jaar
Operational lease auto	19	13	6	0
Meerjarige contracten	2.217	1.694	523	0
Totaal	2.236	1.707	529	0

Operational lease

Dit betreft het lease overeenkomst ten behoeve van 1 auto, die beschikbaar zijn gesteld aan een CvB lid. Dit betreft 1 leasecontract dat per 31 mei 2017 is afgesloten, het maandelijkse leasetermijn bedraagt € 1.136 inclusief BTW per jaar.

Meerjarige contracten

Eind 2019 heeft Stichting Van Hall Larenstein 12 meerjarige contracten lopen inzake ICT dienstverlening, accountancy, salarisverwerking, verzekeringen, catering, telefonie, bedrijfsarts, detachering personeel, projectmanagement, schoonmaak en energie. De totale waarde van deze contracten bedraagt € 2.217.000, de expiratedatum varieert van 30 juni 2020 tot 30 juni 2022. De bijbehorende exploitatielast bedraagt plm. € 1.694.000 in 2020, € 476.000 in 2021 en € 47.000 in 2022.

1.4.6 Toelichting op de geconsolideerde staat van baten en lasten**10 BATEN**

bedragen * € 1.000,-

Omschrijving	Resultaat 2019	Begroting 2019	Resultaat 2018
RIJKSBIJDAGEN			
Rijksbijdragen	38.355	37.329	35.268
Overige overheidsbijdragen en subsidies	85	0	287
TOTAAL RIJKSBIJDAGEN	38.440	37.329	35.555
COLLEGE- EN CURSUSGELDEN			
College-, cursus- en examengelden	9.068	8.200	9.158
TOTAAL COLLEGE- EN CURSUSGELDEN	9.068	8.200	9.158
BATEN WERK IN OPDRACHT VAN DERDEN			
Baten werk in opdracht van derden	5.995	9.659	7.017
TOTAAL BATEN WERK IN OPDRACHT VAN DERDEN	5.995	9.659	7.017

OVERIGE BATEN

Verhuurinkomsten	1.413	1.840	1.399
Detacheringen	478	929	911
Overige baten	1.070	1.234	924
TOTAAL OVERIGE BATEN	2.961	4.003	3.234
TOTAAL BATEN	56.464	59.191	54.964

De totale baten zijn met € 1,5 mln. toegenomen ten opzichte van 2018.

De rijksbijdrage bedraagt € 38,4 mln. en is daarmee € 3,1 mln. hoger dan in 2018, dit betreft de hogere studentenbekostiging o.a. als gevolg van de compensatie vanuit OCW voor de hogere werkgeversbijdrage van de pensioenlasten (€ 1,2 mln.), extra vergoeding bèta opleidingen (€ 0,3 mln.) en hogere onderwijsopslagen (€ 1,6 mln.)

De overige overheidsbijdragen en –subsidies zijn met € 0,2 mln. gedaald ten opzichte van 2018, als gevolg van lagere uitputting van praktijkleermiddelen uit voorgaande jaren.

De collegegelden zijn met € 0,1 mln. gedaald ten opzichte van 2018 door de beperkte afname van de studentenaantallen.

De baten werk in opdrachten van derden zijn met € 1,0 mln. gedaald ten opzichte van 2018. Dit betreft de lagere, van de in de baten begrepen, materiële lasten. Deze doorbelaste materiële lasten vallen lager uit door de afname van het aantal penvoedersschappen.

De overige baten zijn gedaald met € 0,3 mln., dit betreft met name de lagere detacheringsopbrengsten.

LASTEN

11 PERSONEELSLASTEN

bedragen * € 1.000,-

	2019	Begroting 2019	2018
Bruto lonen en salarissen	27.866	27.741	27.245
Sociale lasten	3.471	3.350	3.367
Pensioenlasten	4.420	4.300	4.111
Lonen en salarissen	35.757	35.391	34.723
Dotatie c.q. vrijval personele voorzieningen	570	300	296
Personeel niet in loondienst	1.589	1.640	1.644
Overig	1.198	1.385	1.008
Overige personele lasten	3.357	3.325	2.948
Af: uitkeringen	190	0	147
Totaal personele lasten	38.924	38.716	37.524

De bruto lonen en salarissen zijn ten opzichte van 2018 met € 0,6 mln. gestegen. Dit betreft de cao en accres stijging van de lonen.

De personele formatie van Van Hall Larenstein bedraagt in 2019 449 fte's en in 2018 449 fte's, de mutatie bedraagt nihil. Bij Stichting WAC is in 2019, net als in 2018, geen personeel in loondienst. Er zijn in 2019 geen medewerkers werkzaam in het buitenland (2018: 0)

De sociale lasten zijn met € 0,1 mln. gestegen en de pensioenlasten met € 0,3 mln. De stijging van de pensioenlasten wordt veroorzaakt door de verhoging van de werkgeversbijdrage door ABP in 2019.

De dotatie personele voorzieningen van € 0,6 mln. bestaat uit de mutatie WW/BW voorziening van € 0,1 mln. en mutatie WIA voorziening van € 0,5 mln.

De lasten voor personeel niet in loondienst en overige personele lasten zijn op hetzelfde niveau gebleven.

WNT verantwoording 2019 Stichting Van Hall Larenstein

Op 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op Stichting Van Hall Larenstein. Het voor Stichting Van Hall Larenstein toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2019 € 152.000. Dit betreft het bezoldigingsmaximum voor het onderwijs, klasse D. De complexiteitspunten per criterium zijn: A:6, B:3 en C:2, totaal 11.

1.5 Bezoldiging topfunctionarissen

bedragen x € 1	P.C.A. van Dongen	A.C. Keizer- Mastenbroek	J. van Iersel	C.H.E. Kwakman
Functiegegevens	Voorzitter CvB	Lid CvB	Lid CvB	Lid CvB
Aanvang en einde functievervulling in 2019	01/01 - 31/12	01/01 – 31/08	01/09 – 31/12	01/09-31/12
Omvang dienstverband (deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	Ja	Ja	Ja	Ja
Bezoldiging				
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	147.391	87.924	44.039	44.079
Beloningen betaalbaar op termijn	20.274	13.269	6.764	6.715
<i>Bezoldiging</i>	<i>167.665</i>	<i>101.193</i>	<i>50.803</i>	<i>50.794</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	152.000	101.195	50.805	50.805
Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	Overgangsrecht van toepassing	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2018				
Aanvang en einde functievervulling in 2018	1/1 – 31/12	1/1 – 31/12	n.v.t.	n.v.t.
Omvang dienstverband (deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0	--	--
Dienstbetrekking	Ja	Ja	--	--
Bezoldiging				
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	147.407	127.741	--	--
Beloningen betaalbaar op termijn	18.631	18.256	--	--
<i>Bezoldiging</i>	<i>166.038</i>	<i>145.997</i>	--	--
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	146.000	146.000	--	--

De bezoldiging van het College van Bestuur van Stichting Van Hall Larenstein valt in het jaar 2019 binnen de nieuwe kaders van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) die per 1 januari 2019 zijn ingegaan, waarbij voor de voorzitter CvB gebruik is gemaakt van het overgangsrecht.

Toezichthoudende topfunctionarissen

<i>bedragen x € 1</i>	A.M.A. van Ardenne- van der Hoeven	M.C. Korff	N. Harms	R.H.J. Mooren	H.Th.M. Pieper	J.S.W. Ozenga	A.K. Schaap
Functiegegevens	Lid RvT	Lid RvT	Lid RvT	Voorzitter RvT	Lid RvT	Lid RvT	Lid RVT
Aanvang en einde functievervulling in 2019	01/01 – 31/10	01/01 - 31/12	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	01/11 – 31/12
Bezoldiging							
Bezoldiging	7.496	9.000	9.000	13.500	9.000	9.000	1.504
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	12.660	15.200	15.200	22.800	15.200	15.200	2.540
Onverschuldigd betaald bedrag en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2018							
Functiegegevens	Lid RvT	Lid RvT	Lid RvT	Voorzitter RvT	Lid RvT	Lid RvT	--
Aanvang en einde functievervulling in 2018:	01/01 – 31/12	01/01 - 31/12	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12	n.v.t.
Bezoldiging							
Bezoldiging	9.000	9.000	9.000	13.500	9.000	9.000	--
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	14.600	14.600	14.600	21.900	14.600	14.600	--

De bezoldiging van de Raad van Toezicht van Stichting Van Hall Larenstein blijft binnen de kaders van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).

12 AFSCHRIJVINGEN

bedragen * € 1.000,-

	Resultaat 2019	Begroting 2019	Resultaat 2018
Materiële vaste activa	2.374	2.353	2.168
Bijzondere waardeverminderingen	0	0	0
Totaal afschrijvingen	2.374	2.353	2.168

De afschrijvingen zijn met € 0,2 mln. toegenomen ten opzichte van 2018.

13 HUISVESTINGSLASTEN

bedragen * € 1.000,-

	Resultaat 2019	Begroting 2019	Resultaat 2018
Huur	5	187	0
Verzekeringen	59	72	59
Onderhoud	384	1.000	976
Energie en water	530	543	493
Schoonmaak	538	548	509
Heffingen	229	250	212
Overige huisvestingslasten	112	97	92
Totaal huisvestingslasten	1.857	2.697	2.341

Vanaf 2019 worden de kosten van groot onderhoud op basis van de componentenmethode verantwoord als investeringen onder materiële vaste activa, als gevolg daarvan vallen de onderhoudskosten € 0,6 mln. lager uit.

14 OVERIGE LASTEN

bedragen * € 1.000,-

	Resultaat 2019	Begroting 2019	Resultaat 2018
Administratie- en beheerslasten	4.830	5.950	6.363
Inventaris, apparatuur en leermiddelen	2.247	2.548	1.166
Dotatie c.q. vrijval overige voorzieningen	1.049	0	366
Overig	3.900	5.501	4.037
Totaal algemene lasten	12.026	13.999	11.932

De post "overige" betreft met name de bijdrage in materiële kosten en kosten diensten door derden ten behoeve van de projecten. De afname in 2019 ten opzichte van 2018 wordt voornamelijk veroorzaakt door de afname van het aantal penvoerderschappen.

Accountants honoraria

Onder de overige lasten is voor een bedrag van € 107.387 aan accountants- en advieskosten in het jaar 2019 opgenomen betreffende PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. De ten laste van het boekjaar gebrachte kosten van de onafhankelijke externe accountant en accountantsorganisatie en het gehele netwerk waartoe deze onafhankelijke accountant behoort, zijn als volgt voor de groep:

Jaar 2019 (PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.)

A. Onderzoek van de jaarrekening	93.170
B. Andere controle opdrachten	14.217
C. Advieskosten op fiscaal terrein	0
D. Andere niet controle opdrachten	0
Totaal	107.387

Jaar 2018 (PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.)

A. Onderzoek van de jaarrekening	74.067
B. Andere controle opdrachten	0
C. Advieskosten op fiscaal terrein	0
D. Andere niet controle opdrachten	0
Totaal	74.067

Bovenstaande honoraria betreffen de werkzaamheden die bij de instelling en de in de consolidatie betrokken maatschappijen zijn uitgevoerd door onafhankelijke accountantsorganisaties en onafhankelijke externe accountants zoals bedoeld in artikel 1, lid 1 Wta (Wet toezicht accountantsorganisaties) en de in rekening gebrachte honoraria van het gehele netwerk waartoe de onafhankelijke accountantsorganisatie behoort. Deze honoraria hebben betrekking op het onderzoek van de jaarrekening over het boekjaar, ongeacht of de werkzaamheden reeds gedurende het boekjaar zijn verricht.

Bovenstaande bedragen zijn inclusief B.T.W. en onderzoek van de jaarrekening is inclusief het bestuigsonderzoek en de andere controle opdrachten. In de post 'onderzoek van de jaarrekening' jaar 2019 is voor € 2.420 aan lasten begrepen die betrekking hebben op werkzaamheden voor de jaarrekening 2018.

15 FINANCIËLE BATEN EN LASTEN

bedragen * € 1.000,-

	Resultaat 2019	Begroting 2019	Resultaat 2018
Financiële baten	46	41	55
Financiële lasten	-360	-447	-346
Totaal financiële baten en lasten	-314	-406	-291

De financiële baten betreft de ontvangen rente op de BNG depositorekening.

De financiële lasten betreft de verschuldigde rente over de lening BNG en de rentekosten van de ABN-AMRO rekening courantrekeningen en leningen van ABN-AMRO Bank.

16 RESULTAAT DEELNEMINGEN

bedragen * € 1.000,-

	Resultaat 2019	Begroting 2019	Resultaat 2018
SKIOG	0	0	0
Stichting WAC	0	0	0
Totaal resultaat deelnemingen	0	0	0

VERBONDEN PARTIJEN

Zie onderstaande toelichting voor een overzicht van de verbonden partijen (model E):

Naam	Juridische vorm 2019	Statutaire zetel	Code activiteiten	Eigen vermogen 31-12-2019	Resultaat 2019	Art 2:403 BW	Deelname	Consolidatie
				€	€	Ja/nee	%	Ja/Nee
Waterapplicatie centrum	Stichting	Leeuwarden	4	-/- € 886.000	-/- € 120.000	Ja	100	Ja
Kennis Innovatief Ondernemerschap Gelderland	Stichting	Arnhem	4	€ 1.302.000*	€ 0	Ja	33,3	Nee

Code activiteiten: 1. Contractonderwijs, 2 Contractonderzoek, 3. Onroerende zaken en 4. Overige.

*Gebaseerd op het berekende eigen vermogen en resultaat na verkoop van de 75% deelneming in Lorentz Ondernemerscentrum B.V.

Vanaf medio 2016 is Stichting Van Hall Larenstein bestuurder van Stichting WAC (Waterapplicatiecentrum) en hoofdelijk aansprakelijk voor de uit de rechtshandelingen van de Stichting voortvloeiende schulden. De cijfers van Stichting WAC zijn opgenomen in de geconsolideerde cijfers van Stichting Van Hall Larenstein.

1.5.1 Overige gegevens

Statutaire regeling resultaatbestemming

In de statuten van Stichting Van Hall Larenstein zijn geen voorschriften weergegeven omtrent de bestemming van het resultaat in een boekjaar.

Gebeurtenissen na balansdatum

De uitbraak van COVID-19 (Corona) eind februari 2020 heeft een enorme impact op ons allemaal. De wereldwijde pandemie leidt tot ongekende omstandigheden. De effecten van deze crisis op de lange termijn ontwikkelingen op globaal en nationaal niveau zijn op dit moment nog niet duidelijk. Dit alles legt een zware druk op de organisatie en het personeel. Zowel onderwijskundig als voor de bedrijfsvoering.

- Alle scholen zijn als gevolg van de aangescherpte (overheids-)maatregelen vanaf 16 maart 2020 gesloten. Het onderwijs is sindsdien op afstand verzorgd en inmiddels worden versoepelende maatregelen onderzocht en eventueel ingepast. Het protocol/ leidraad die door de sectorraad wordt verstrekt is voor ons daarin leidend in goede afstemming met de medezeggenschapsraad.
- Het onderwijs wordt digitaal verzorgd, met alle daar aan gerelateerde aanpassingen en investeringen.
- Geplande stages kunnen niet worden aangevangen, waardoor alternatieve lesprogramma's moeten worden opgezet of studies worden uitgesteld.
- Alle zakelijke en studenten reizen zijn tijdelijk verboden.
- Alle medewerkers werken zoveel mogelijk vanuit huis, zolang als dit kan.

We zijn ons ervan bewust dat dit verre van optimaal is, maar het is op dit moment het maximaal haalbare.

De impact op de instelling is groot, zowel voor de studenten als medewerkers. In dit stadium zijn de financiële gevolgen voor onze bedrijfsactiviteiten beperkt (over de eerste maanden van 2020 tot het moment van het opstellen van deze jaarrekening is het effect op ons resultaat beperkt van omvang). Wij zullen het beleid en het advies van de diverse nationale instellingen blijven volgen en zullen tegelijkertijd ons uiterste best doen om onze activiteiten zo goed en veilig mogelijk voort te zetten zonder daarbij de gezondheid van onze medewerkers en leerlingen/studenten in gevaar te brengen.

Gezien de snelheid en onduidelijkheid van de ontwikkelingen rondom deze crisis is het niet mogelijk om de toekomstige financiële gevolgen op dit moment betrouwbaar te kwantificeren. Dit is onder andere afhankelijk van de duur, de ontwikkeling van de verspreiding van het virus en maatregelen vanuit het kabinet. Op basis van de beschikbare informatie verwacht de instelling op korte termijn

geen continuïteitsrisico. De liquiditeits- en solvabiliteitspositie is solide genoeg gezien de omvang van de 1e geldstroommiddelen van de totale baten.

De financiële impact van COVID-19 is derhalve voor de totale baten, het resultaat en liquiditeit op de korte termijn zeer beperkt. Hierbij is geen sprake van een materiële onzekerheid omtrent de continuïteit.

Opgave bestemming saldo van baten en lasten

Het saldo van baten en lasten wordt volledig toegevoegd aan de algemene reserves.

2 Enkelvoudige jaarrekening

2.1 Enkelvoudige Balans

NA BESTEMMING VAN HET NETTO RESULTAAT

bedragen * € 1.000,-

	31-12-2019	31-12-2018
ACTIVA		
VASTE ACTIVA		
17 Materiële vaste activa	34.994	34.722
18 Financiële vaste activa	2.170	2.894
Totaal vaste activa	37.164	37.616
VLOTTENDE ACTIVA		
19 Voorraden	181	268
20 Vorderingen en overlopende activa	6.065	6.660
21 Liquide middelen	7.178	4.900
Totaal vlottende activa	13.424	11.828
TOTAAL ACTIVA	50.588	49.444
PASSIVA		
EIGEN VERMOGEN		
Algemene reserve	17.364	16.395
Bestemde reserve	0	0
22 EIGEN VERMOGEN	17.364	16.395
23 VOORZIENINGEN	3.160	2.240
24 LANGLOPENDE SCHULDEN	12.121	13.444
25 KORTLOPENDE SCHULDEN	17.943	17.365
TOTAAL PASSIVA	50.588	49.444

In de enkelvoudige balans zijn de gegevens van Stichting WAC (Waterapplicatiecentrum) niet opgenomen en als deelneming gewaardeerd onder financiële vaste activa. Het eigen vermogen van Stichting WAC bedraagt -/- € 0,9 mln.

2.2 Enkelvoudige staat van baten en lasten

Omschrijving	Resultaat 2019	Begroting 2019	Resultaat 2018
26 BATEN			
Rijksbijdragen	38.355	37.329	35.268
Overige overheidsbijdragen en subsidies	85	0	287
College-, cursus- en examengelden	9.068	8.200	9.158
Baten werk in opdracht van derden	5.995	9.659	7.017
Overige baten	3.114	3.329	3.244
TOTAAL BATEN	56.617	58.517	54.974
LASTEN			
27 Personeelslasten	38.869	38.572	37.486
28 Afschrijvingen	2.374	2.261	1.973
29 Huisvestingslasten	2.063	2.362	2.557
30 Overige lasten	11.913	13.921	11.814
TOTAAL LASTEN	55.219	57.116	53.830
SALDO BATEN EN LASTEN	1.398	1.401	1.144
31 Financiële baten en lasten	-309	-401	-286
RESULTAAT	1.089	1.000	858
Belastingen	0	0	0
32 Resultaat deelnemingen	-120	0	-150
RESULTAAT NA BELASTINGEN	969	1.000	708
Resultaat aandeel van derden	0	0	0
NETTO RESULTAAT	969	1.000	708

2.3 Toelichting op de enkelvoudige balans en staat van baten en lasten

2.3.1 Toelichting op de enkelvoudige balans

Algemene toelichting

De enkelvoudige jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving, uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving. Deze bepalingen zijn van toepassing op grond van de Regeling Jaarverslaggeving Onderwijs.

De grondslagen van waardering en van resultaatbepaling voor de enkelvoudige jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening zijn gelijk. Deelnemingen in groepsmaatschappijen worden gewaardeerd volgens de nettovermogenswaarde in overeenstemming met de betreffende paragraaf van de geconsolideerde jaarrekening.

Voor de grondslagen van de waardering van activa en passiva en voor de bepaling van het resultaat wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde balans en staat van baten en lasten.

17 MATERIËLE VASTE ACTIVA

bedragen * € 1.000,-

Omschrijving	Terreinen	Materiele Activa in uitvoering	Gebouwen	Apparatuur en inventaris	Totaal
Boekwaarde 1-1-2019					
Aanschafwaarde 1-1-2019	3.945	0	52.405	27.638	83.988
Cumulatieve waardeverminderingen	0	0	0	0	0
Cumulatieve afschrijvingen	0	0	24.591	24.675	49.266
Boekwaarde 1-1-2019	3.945	0	27.814	2.963	34.722
Mutaties					
Investeringen	0	328	253	1.271	1.852
Desinvesteringen	0	0	-559	0	-559
Afschrijvingen	0	0	1.288	851	2.139
Saldo Mutaties	0	328	-476	420	272
Boekwaarde 31-12-2019					
Aanschafwaarde 31-12-2019	3.945	328	53.218	28.909	86.400
Cumulatieve waardeverminderingen	0	0	0	0	0
Cumulatieve afschrijvingen	0	0	25.880	25.526	51.406
Boekwaarde 31-12-2019	3.945	328	27.338	3.383	34.994

De WOZ waarden van de gebouwen en terreinen in eigendom bedraagt € 26.444.000 (peildatum: 1 januari 2018). De verzekerde waarden van de gebouwen in eigendom bedragen € 70.910.000. (peildatum: 14 oktober 2013 met jaarlijkse indexatie van 2%).

18 FINANCIËLE VASTE ACTIVA

bedragen * € 1.000,-

Omschrijving	Deposito BNG	Overige deelnemingen	Totaal financiële vaste activa
Saldo per 1-1-2019	2.894	0	2.894
Mutatie in 2019	-724	0	-724
Saldo per 31-12-2019	2.170	0	2.170

Lijst deelnemingen

De belangen van de instelling in andere maatschappijen zijn als volgt verdeeld:

Naam, vestigingsplaats	Aandeel in geplaatst kapitaal in %
Stichting WAC, Leeuwarden	100

De deelneming Stichting WAC heeft volgens de vermogensmutatiemethode een negatieve waardering. Aangezien Stichting Van Hall Larenstein aansprakelijk is voor de schulden van deze deelneming is er een voorziening gevormd van € 886.000, die in mindering is gebracht op de openstaande vorderingen van Stichting WAC.

Vorderingen op groepsmaatschappijen

De verstrekte lening u/g aan Stichting WAC bedraagt € 333.000, waarop (een gedeelte) van de voorziening deelneming WAC in mindering is gebracht van € 333.000, per balansdatum is de lening op nihil gewaardeerd.

De hoofdsom bedraagt € 349.000, het rentepercentage 1,5% per jaar en de maandelijkse aflossingstermijnen bedragen € 4.160. De einddatum van de lening is gewijzigd naar 1 oktober 2022. Als zekerheid is de gehele bedrijfsinventaris verpand, inclusief de voorraden, door Stichting WAC.

19 VOORRADEN

bedragen * € 1.000,-

Omschrijving	31-12-2019	31-12-2018
Magazijnvoorraad onderwijs- & chemische artikelen	349	268
Voorziening voor incourantheid	168	0
Totaal voorraden	181	268

20 VORDERINGEN EN OVERLOPENDE ACTIVA

bedragen * € 1.000,-

Omschrijving	31-12-2019	31-12-2018
Debiteuren	856	903
Voorziening voor mogelijk oninbare vorderingen	67	36
Totaal debiteuren	789	867
Lasten onderhanden projecten	3.311	3.608
Opdrachten van derden, geen LNV	3.311	3.608
Totaal onderhanden projecten	3.311	3.608
Vorderingen op groepsmaatschappijen	504	550
Overlopende activa	679	741
Overige vorderingen	782	894
Totaal voorschotten en overlopende activa	1.965	2.185
Totaal vorderingen en overlopende activa	6.065	6.660

Vorderingen op groepsmaatschappijen

Dit betreffen de vorderingen op Stichting Kennisintensief Innovatief Ondernemerschap Gelderland (SKIOG) voor € 442.000 en op Stichting Waterapplicatiecentrum (WAC) € 62.000.

In de vordering op SKIOG is de waarde van de 33,3% deelneming opgenomen. De stichting zal in 2020 geliquideerd worden en de liquide middelen worden voor 33,3% uitgekeerd aan Stichting Van Hall Larenstein. De vordering op WAC bestaat uit een nominale vordering van € 614.000 waarop een voorziening voor mogelijke oninbaarheid van € 552.000 in mindering is gebracht.

De onder de overige vorderingen en overlopende activa opgenomen vorderingen hebben een looptijd korter dan 1 jaar.

21 LIQUIDE MIDDELEN

bedragen * € 1.000,-

Omschrijving	31-12-2019	31-12-2018
Kas	2	3
Bank	7.176	4.897
Totaal liquide middelen	7.178	4.900

22 EIGEN VERMOGEN

bedragen * € 1.000,-

Omschrijving	31-12-2019	31-12-2018
Stand per 1-1	16.395	15.687
Resultaat	969	708
Overige mutaties	0	0
Stand per 31-12	17.364	16.395

De algemene reserves betreft volledig publieke reserves.

23 VOORZIENINGEN

bedragen * € 1.000,-

Omschrijving	Stand per 1-1-2019	Dotatie	Onttrekkingen	Vrijval	Stand per 31-12-2019
WW-verplichtingen	764	428	246	338	608
WIA-verplichtingen	121	602	0	121	602
Voorziening werktijdvermindering	859	831	208	51	1.431
Voorziening jubilea	496	64	41	0	519
Voorziening duurzame inzetbaarheid	0	0	0	0	0
Totaal voorzieningen	2.240	1.925	495	510	3.160

bedragen * € 1.000,-

	31-12-2019	31-12-2018
Specificatie van de looptijd van de voorzieningen		
Kortlopend (vervallend uiterlijk binnen 1 jaar)	683	545
Langlopend (vervallend tussen 1 en 5 jaar)	1.906	1.121
Langlopend (vervallend na 5 jaar)	571	574
Totaal voorzieningen	3.160	2.240

WW-verplichtingen

De voorziening voor WW-verplichtingen is getroffen ter dekking van op balansdatum bestaande WW-verplichtingen en voor de te verwachten toekomstige uitgaven in verband met reeds uitgestroomd personeel.

WIA-verplichtingen

De voorziening van WIA-verplichtingen is getroffen ter dekking van de op balansdatum bestaande WIA-verplichtingen en de daarmee te verwachten toekomstige uitgaven.

Voorziening werktijdvermindering

Dit betreft de voorziening voor 27 medewerkers die gebruik maken de regeling werktijdvermindering senioren en de inschatting van de medewerkers die de komende 5 jaren van deze regeling gebruik gaan maken.

Voorziening jubilea

Dit betreft de voorziening voor toekomstige verplichtingen voor gratificaties ambtsjubilea.

Voorziening duurzame inzetbaarheid

Deze voorziening bedraagt nihil, aangezien alleen voor het niet-zakelijke gedeelte een voorziening gevormd dient te worden. Geen enkele medewerker heeft aangegeven zijn uren te willen inzetten voor een sabbatical.

24 LANGLOPENDE SCHULDEN

bedragen * € 1.000,-

Omschrijving	Stand per 1-1-2019	Toename schuld	Afname schuld	Stand per 31-12-2019
Overige langlopende schulden	13.444	0	1.323	12.121
Totaal langlopende schulden	13.444	0	1.323	12.121

Overzicht overige langlopende schulden

bedragen * € 1.000,-

Omschrijving	Restant schuld	Hoofdsom	Rente	Looptijd	Cumulatieve aflossing	Kortlopend <1 jaar	1 > 5 jaar	> 5 jaar
BNG	2.894	8.500	4,51%	15 jaar	5.606	723	2.171	0
ABN-AMRO Bank deel 1	6.700	8.000	1,75%	10 jaar	1.300	400	1.600	4.700
ABN-AMRO Bank deel 2	3.850	4.000	1,60%	10 jaar	150	200	800	2.850
Totaal	13.444	20.500			7.056	1.323	4.571	7.550

25 KORTLOPENDE SCHULDEN

bedragen * € 1.000,-

Omschrijving	31-12-2019	31-12-2018
Vooruit gefactureerde en ontvangen termijnen onderhanden projecten	4.030	3.990
Crediteuren	3.080	2.991
Te betalen belastingen en premies	2.155	2.042
Nog uit te voeren onderzoek LNV	139	228
Overlopende passiva	4.166	4.584
Schulden aan kredietinstellingen	1.323	1.273
Overige schulden	3.050	2.257
Totaal kortlopende schulden	17.943	17.365

Niet in de balans opgenomen verplichtingen en rechten*Meerjarige financiële verplichtingen:*

Overzicht aangegane verplichtingen:

bedragen * € 1.000,-

Omschrijving	Totaal verplichtingen	Kortlopend <1 jaar	1 > 5 jaar	> 5 jaar
Operational lease auto	19	13	6	0
Meerjarige contracten	2.217	1.694	523	0
Totaal	2.236	1.707	529	0

Operational lease

Dit betreft de lease overeenkomst ten behoeve van 1 auto, die beschikbaar is gesteld aan een CvB lid. Het leasecontract is 31 mei 2017 is afgesloten, het maandelijks leasetermijn bedraagt € 1.136 inclusief BTW per jaar.

Meerjarige contracten

Eind 2019 heeft Stichting Van Hall Larenstein 12 meerjarige contracten lopen inzake ICT dienstverlening, accountancy, salarisverwerking, verzekeringen, catering, telefonie, bedrijfsarts, detachering personeel, projectmanagement, schoonmaak en energie. De totale waarde van deze contracten bedraagt € 2.217.000, de expiratedatum varieert van 30 juni 2020 tot 30 juni 2022. De bijbehorende exploitatielast bedraagt plm. € 1.694.000 in 2020, € 476.000 in 2021 en € 47.000 in 2022.

2.3.2. Toelichting op de enkelvoudige staat van baten en lasten

26 BATEN

bedragen * € 1.000,-

Omschrijving	Resultaat 2019	Begroting 2019	Resultaat 2018
RIJKSBIJDAGEN			
Rijksbijdrage	38.355	37.329	35.268
Overige overheidsbijdragen en subsidies	85	0	287
TOTAAL RIJKSBIJDAGEN	38.440	37.329	35.555
COLLEGE- EN CURSUSGELDEN			
College-, cursus- en examengelden	9.068	8.200	9.158
TOTAAL COLLEGE- EN CURSUSGELDEN	9.068	8.200	9.158
BATEN WERK IN OPDRACHT VAN DERDEN			
Baten werk in opdracht van derden	5.995	9.659	7.017
TOTAAL BATEN WERK IN OPDRACHT VAN DERDEN	5.995	9.659	7.017
OVERIGE BATEN			
Verhuurinkomsten	1.490	1.258	1.521
Detacheringen	601	929	1.050
Overige baten	1.023	1.142	673
TOTAAL OVERIGE BATEN	3.114	3.329	3.244
TOTAAL BATEN	56.617	58.517	54.974

LASTEN

27 PERSONEELSLASTEN

bedragen * € 1.000,-

	2019	Begroting 2019	2018
Bruto lonen en salarissen	27.866	27.741	27.231
Sociale lasten	3.471	3.350	3.367
Pensioenlasten	4.420	4.300	4.111
Lonen en salarissen	35.757	35.391	34.709
Dotatie c.q. vrijval personele voorzieningen	570	300	296
Personeel niet in loondienst	1.536	1.496	1.620
Overig	1.196	1.385	1.008
Overige personele lasten	3.302	3.181	2.924
Af: uitkeringen	190		147
Totaal personele lasten	38.869	38.572	37.486

28 AFSCHRIJVINGEN

bedragen * € 1.000,-

	Resultaat 2019	Begroting 2019	Resultaat 2018
Materiële vaste activa	2.374	2.261	1.973
Bijzondere waardeverminderingen	0	0	0
Totaal afschrijvingen	2.374	2.261	1.973

29 HUISVESTINGSLASTEN

bedragen * € 1.000,-

	Resultaat 2019	Begroting 2019	Resultaat 2018
Huur	219	-134	219
Verzekeringen	59	72	59
Onderhoud	378	1.000	976
Energie en water	528	529	490
Schoonmaak	538	548	509
Heffingen	229	250	212
Overige huisvestingslasten	112	97	92
Totaal huisvestingslasten	2.063	2.362	2.557

30 OVERIGE LASTEN

bedragen * € 1.000,-

	Resultaat 2019	Begroting 2019	Resultaat 2018
Administratie- en beheerslasten	4.718	5.873	6.337
Inventaris, apparatuur en leermiddelen	2.247	2.548	1.083
Dotatie c.q. vrijval overige voorzieningen	1.049	0	357
Overig	3.899	5.500	4.037
Totaal algemene lasten	11.913	13.921	11.814

De post "overige" betreft met name de bijdrage in materiële kosten en kosten diensten door derden ten behoeve van de projecten. De afname in 2019 ten opzichte van 2018 wordt voornamelijk veroorzaakt door de afname van het aantal penvoederschappen.

31 FINANCIËLE BATEN EN LASTEN

bedragen * € 1.000,-

	Resultaat 2019	Begroting 2019	Resultaat 2018
Financiële baten	46	41	56
Financiële lasten	-355	-442	-342
Totaal financiële baten en lasten	-309	-401	-286

De financiële baten betreft de ontvangen rente op de BNG depositorekening.

De financiële lasten betreft de verschuldigde rente over de lening BNG en de rentekosten van de ABN-AMRO rekening courantrekeningen en lening van ABN-AMRO Bank.

32 RESULTAAT DEELNEMINGEN

bedragen * € 1.000,-

	Resultaat 2019	Begroting 2019	Resultaat 2018
SKIOG	0	0	0
Stichting WAC	-120	0	-150
Totaal resultaat deelnemingen	-120	0	-150

3 Overige gegevens

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het college van bestuur en de raad van toezicht van Stichting Van Hall Larenstein

---

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2019

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2019 van Stichting Van Hall Larenstein te Velp gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Van Hall Larenstein op 31 december 2019 en van het resultaat over 2019 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2019 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1 Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2019.

De jaarrekening bestaat uit:

- de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2019;
- de geconsolideerde en enkelvoudige staat van baten en lasten over 2019; en
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2019 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Van Hall Larenstein, zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

HY6RXY4PUP54-2041448945-21

---

*PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Newtonlaan 205, 3584 BH Utrecht, Postbus 85096,
3508 AB Utrecht
T: 088 792 00 30, F: 088 792 95 08, www.pwc.nl*

'PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

COVID-19-toelichting

Wij wijzen op de toelichting in de jaarrekening en de gebeurtenissen na balansdatum waarin de raad van bestuur de mogelijke invloed en gevolgen van het coronavirus (Covid-19) op de stichting en op de omgeving waarin de stichting opereert alsmede de genomen en geplande maatregelen om met deze gebeurtenissen en omstandigheden om te gaan heeft beschreven. In deze toelichting is ook beschreven dat er nog steeds onzekerheden bestaan en dat het daarom op dit moment redelijkerwijs niet goed mogelijk is om de toekomstige effecten in te schatten. Ons oordeel is niet aangepast met betrekking tot de aangelegenheid.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2019 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1 sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag met daarin de volgende hoofdstukken: Voorwoord College van Bestuur, Van Hall Larenstein in 2019, Onderwijs, Kwaliteitsafspraken, Praktijkgericht onderzoek, Ondersteunende diensten, People, Planet, Profit, Corporate Governance, Raad van Toezicht en de Bijlagen;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf '2.2.2 Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2019 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf '2.2.2 Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2019 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

---

Verantwoordelijkheden van het college van bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het college van bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het college van bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen.

In dit kader is het college van bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college van bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet het college van bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het college van bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het college van bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Utrecht, 30 juni 2020
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door drs. L.R. Streefkerk RA

Bijlage bij de controleverklaring

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2019, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's
  - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
  - van het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, die van materieel belang zijn;het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het college van bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

**van hall
larenstein**
university of applied sciences

Agora 1
Postbus 1528
8901 BV Leeuwarden
058 284 61 00

Larensteinselaan 26a
Postbus 9001
6880 GB Velp
026 369 56 95

www.hvhl.nl